Lava taga enne "Savoy balli" esimest vaatust.

Päevad täis muusikat

TEKST JA FOTOD **LIIS AUVÄÄRT**

Estonia ooperisolist **Janne Ševtšenko** (43) treenib oma häält iga päev: "Teatud mõttes on laulmine nagu sport. Ainult et tippvormi ei saa ajastada, vaid see peab olema kogu aeg tagataskust võtta."

MÄRTS 2014

Janne argipäevahommikuid on lihtne kirjeldada.

7.45 – äratus! Siis tuleb üles meelitada **Mirjam** (6), kes sätib end multikaid vaatama. Kuniks tütar sööb ja virgub, seab Jannegi end minekuvalmis.

Kell **8.30** pannakse õueriided selga, et kõndida Kiili lasteaeda, mis paistab kätte köögiaknast.

Jannele meeldib Kiilis see, et siin võib lapse rahumeeli õue lasta. Oma esimest tütart **Saskiat** (19) kasvatas ta Tallinnas ning lapsuke käis emaga alatasa teatris kaasas. Võibolla sellepärast saigi Saskiast kirglik tantsija ja tantsutreener? Mirjam kasvab hoopis teistsuguses ümbruses. Tema lapsepõlvekodu ümber looklevad suusarajad ning akna taha eksib metskitsi, jänestest rääkimata. Kui Mirjamilt praegu küsida, kelleks ta tahab saada, siis tõenäoliselt on sellesse plaani segatud hobused. Kord nädalas viib Janne pesamuna ratsatrenni.

"Väikeses kohas elamine on minu jaoks pluss," leiab Janne. "Mu mees **Meelis** on Kiilist pärit, olen siia sisse rännanud. See tähendab, et siin ma väga palju ei suhtle, aga... ma ei ole tegelikult ka suur suhtleja-tüüp. Kodu on minu jaoks rahunemise koht ja pesa."

Kui Janne hommikute kirjeldamine oli lihtne, siis edasi läheb keeruliseks, sest valikuid on palju. Tavapärase ühe päeva asemel võtame sellepärast katkeid kolmest.

Igal reedel saab Janne teatrist järgmise nädala kava, kus on kirjas prooviajad. Võimalusel seatakse asjad nii, et kui tal on õhtul etendus, siis ta päeval proove ei tee, hoides mõttevärskust, energiat ja häält esinemiseks. Laulja sõltub oma kehast väga palju. Jääb Jannel unest puudu või on enesetunne kehv, mõjub see ka ta häälele.

Esimesel päeval on Jannel kella **11–13** Estonias proov. See tähendab, et majas on ta hiljemalt kell 10: "Teen üksi trenni ja saan hääle soojaks." Laulja ees lebavad Paul Hindemithi kammerooperi noodid.

Sisse astub kontsertmeister **Ralf Taal**, teetops näpus. Keskpäevane väike vahepaus on läbi ja mõlemad istuvad – üks klaveri, teine noodipuldi taha.

Hindemithi "Pikk jõulueine" esietendub aprilli keskel. Jõulud kevadel? Kuid kui teose sisusse süüvida, võiks seda mängida ka keset suve: lugu räägib ühest perest läbi aja ja eri põlvkondade. Jõulud on teljeks valitud kui püha, mis inimesed kokku toob. Ooperi libreto tõlkis Estonia vanameister, aprillis 80. aasta juubelit tähistav **Arne Mikk**. Tema selle loo ka lavastab.

Jääb lauljal unest puudu, mõjub see ka ta häälele.

Janne jutustab, et kõigepealt harjutavad kõik lauljad oma partiid eraldi. Kui oma materjal on enam-vähem tuttav, saadakse proovis kokku juba mitmekesi. Nüüd hakkab osadest saama tervik: lauljad harjuvad üksteise partiidega ja on muusikalises dialoogis, just nagu hiljem laval.

"Kuhu me jäime?" küsib kontsertmeister.

"Võta 42. takt," pakub Janne ja hakkab klaveri saatel laulma. Koos "puhastatakse" tema partiist kõik ebakõlad.

"Esimene duaal on väga hea, aga teine tuleb liiga hilja," märgib Ralf ja Janne teeb märkmeid.

"Lähme veel algusest – jaksad sa?" küsib Janne ja Ralf jaksab küll.

Proovi lõpus tänavad nad teineteist.

Kell **13.30** peab Janne läbi käima kostüümeerijate juurest. Vanemkunstnik-juurdelõikaja **Evelin Temmin** sätib talle ümber veel poolelioleva kleidi – Hindemithi lavastuse kostüümi.

"Alt ma ei teeks seda kitsamaks, juurde tuleb drapeering..."

"Kahtlustan, et seelikuosa võib olla kardinakangast..."

... ja "Tegevus toimub söögilauas. Ma ei usu, et Arne paneb meid hüppama ja pea peal seisma." on mõned katked Janne ja Evelini vestlusest.

Kuna tegu on suhteliselt lihtsalõikelise kleidiga, peab Janne tegema vaid kaks kostüümiproovi. Oleks rõivas keerulisemast materjalist või raskema lõikega, võiks neid olla rohkem.

Kuni Janne vahakujuna paigal

↑ Silt garderoobiukse kõrval.

← Proovis koos kontsertmeistriga.

↑ Janne kostüümiproovis. Pildil vasakult: kunstnik Kristi Soe, vanemkunstnik-juurdelõikaja Evelin Temmin ja kunstnik-juurdelõikaja Juta Sööt.

seisab ja riidesse kinnitatakse üha uusi nööpnõelu, meenub talle üks palve. Kas saaks sättida selle kostüümi vöösid, mida ta kannab "Savoy ballis"? "Istudes jäävad need kogu aeg kahekorra. Mind segab ja publikut ju ka, kui ma neid laval kohendan." Ikka saab, lubatakse Jannele.

Pärast kostüümiproovi tahab Janne veel iseseisvalt töötada: "Hääl on lihas, mida tuleb pidevalt arendada." Idee poolest saaks ta hääleharjutusi teha ka kodus, kuid see võiks naabreid segada. Küll aga meeldib Jannele kodus õppida uusi tekste ja neid on teel teatrisse hea korrata.

Hüppame päeva võrra edasi ja selgub, et Jannel on proovid kella **12–15.30**. Lisaks hääletrennile harjutatakse ka ühe tüki liikumist.

Need, kellele ooper ei istu, suskavad tihti, et ooperilauljad on kehvad näitlejad. Janne ei võta seda kriitikat südamesse. Esiteks pole iialgi võimalik kõigile meeldida. Teiseks on ooper ikkagi esmaklassiline muusika (millele lavaline liikumine, tõsi küll, võib väärtust veelgi lisada!).

Ooperit saab Janne arvates võrrelda arhitektuuriga. "Niipea kui baroksest pitsmustrist tuleb vaataja jaoks esile detail, mis teda köidab, avab hoone end uues valguses. Märkad uusi detaile – lõpuks seoseid ja rütmi nende vahel. Süvenedes avastad uusi tähendusi.

Popmuusika mõjutab kuulajat otse, ooperimuusika puhul lisandub vajadus olla žanrist rohkem teadlik. Kui mõistad üht detaili, avab "muusikaline arhitektuur" end veelgi. See on lõputu avastuse ja armastuse tee."

Ooperisolistina täitub Jannel esimene kümnend, kuid 1992–2004 kuulus ta Estonia ooperikoori koosseisu.

See, et Jannest sai ooperilaulja, oli üsna suur juhus. Muusikakoolis ta ei käinud, kooris ei laulnud... Pärast keskkooli olnuks neiu esimene valik hoopis lavakool, kus ta ka katsetel käis. Kui tuli leida plaan B, kutsusid tuttavad muusikud ta Elleri-nimelise Tartu muusikakooli katsetele. Ja Janne läkski, sest kooliajal esines ta tihti solistina. Aasta hiljem astus ta Tallinnas konservatooriumi.

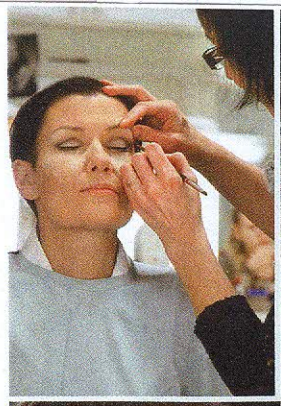

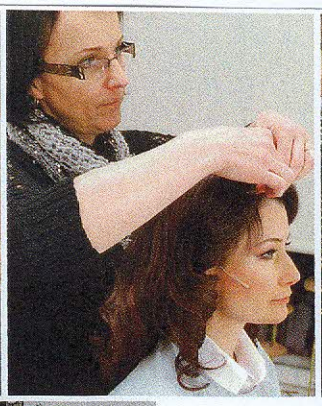

↑ Taimi teeb Jannele grimmi ja sätib pähe paruka.

←↓ Laulja külge kinnitatakse juhtmeta mikrofon.

Laval. Eesriie tõuseb 8 minuti pärast.

Tütre tehtud lilled Janne garderoobilaual.

"Klassikalise muusika eriala intrigeeris mind kohe, sest see oli mulle võõras maailm," meenutab naine. Tema tutvusest ooperilauluga sai lugupidav kooskulgemine, mis kasvas armastuseks. Janne õppis koloratuursopran Anu Kaalu klassis, kes oli aastakümneid Estonias ooperi- ja operetisolist. Ning kui Anu Kaalu esimene ooperiroll oli Mozarti "Võluflöödis", siis Janne ooperidebüüt Estonias oli samuti Mozart – "Don Giovanni"!

Kolmas päev ja väljas hämardub. Estonia õhtused etendused algavad tavaliselt kell **19**.

Täna mängitakse menukat "Savoy balli", kus Janne laulab naispeaosa. **Kell 17** astub ta grimmituppa, kus **Taimi Lume** viimistleb tema jaoks brünetti poolpikka parukat.

"Jannel on selline nägu, et võid talle ükskõik mis paruka pähe panna, ja see näeb ikka hea välja," kiidab grimmiala juhataja Taimi.

Ooperit saab Janne arvates võrrelda arhitektuuriga.

Võrreldes tavalise jumestusega on lavameik palju tugevam. Näiteks kunstripsmekarpe on Taimil terve sahtlitäis – igaühel kindla inimese nimi peal. Osavalt sätib grimeerija paika ka Janne mikrofoni – täpsustab veel, et kas võrreldes eelmise korraga paluti seda suule lähemale või kaugemale.

Pärast grimmi jääb tavaliselt veidike aega, et Janne saaks mõne lavapartneriga teksti harjutada. See aitab etenduse ajal üksteist paremini tunnetada.

Kell **18.30** vahetab Janne riideid. Kostüüm ripub juba tema garderoobis, laual on kaabu ja kindad – aga ka sukad ja *body*, et lihtne reisiülikond istuks nagu valatult. Keerukama kostüümi puhul tõttaks Jannele appi riietaja **Valeria Holtsmann**, näitlejate rõivahaldjas.

Koputus uksele: Janne garderoobist astub läbi dirigent **Kaspar Mänd**, et täpsustada paari takti.

Õhtust sööb Janne hiljemalt kaks tundi enne etendust, et täis kõht laulmist ei pärsiks. "Krehvtisemaid asju ja piimatooteid ei tasu süüa, sest need tekitavad kurgus lima," loetleb ta lauljate tarkusi. "Kohvi ma enne laulmist ei joo, sest see kuivatab..." Enne lavaleminekut on välistatud ka šokolaad ja viinamarjad, mis panevad hääle päris kinni.

Õhtutel, mil tuleb laval olla, jõuab Janne koju päris hilja. Näiteks "Savoy ball" on kahe vaheajaga ja kestab 3,5 tundi.

Poleks Jannel etendust, loeks ta **21.30** ajal Mirjamile ette: "Praegu oleme "Naksitrallidega" mitmendal ringil." Kuid täna tuletavad isa või vanem õde tüdrukule meelde, et on uneaeg.

Juhiluba Jannel ei ole, nii et koju saab ta kas kolleegidega või tuleb mees talle teatrisse järele. Proovides käib ta meelsasti ka bussiga: 40 minutit on paras aeg, et end ümber häälestada.

"Enne **südaööd** ma kindlasti magama ei lähe," ütleb Janne ka vabade õhtute kohta. Etenduselt tulles ootab ta tihtipeale und kella **kolmeni.** Kuid järgmisel hommikul kell **12** võib olla juba uus etendus, publik ootab...

Kuigi Janne nägu ehib teatriplakateid, ei pea ta end kuulsuseks: "Olen täitsa tavaline inimene."

Peaks ta valima, milline on maailmas ta lemmikkoht, oleks see mehe vanematekodu Kernu kandis. "See paik on mu täiesti ära võlunud, kuigi geneetiliselt mind ju sellega midagi ei seo."

Õhinal räägib Janne, et üks siit pärit rehielamu viidi Tallinna vabaõhumuuseumisse. Ning kuidas ta selle palke oma käega katsumas käis – mõeldes, et samas majas sündis ta ämm.

Või kõrgest tammest, mis neil õue peal kasvab. See istutati viimase katku ajal – märgiks, et surmatõbi läks siitperest mööda.

Või lagunenud suveköögist, mille ülesehitamisest sai Janne projekt.

"Kui tunnen, et mul on peas mingi sundmõte – olgu see seotud tööga või millega tahes –, siis enne und sunnin end unistama. Mõtlen aiale, mida tahan teha, ja seinale, mis tuleks krohvida... Mediteerin end niimoodi magama."